

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-377-4-21>

**INTELLECTUAL POTENTIAL
AS A FACTOR OF COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE**

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

В сучасних надскладних економічних умовах одним із пріоритетних завдань підприємства є посилення конкурентоспроможності на засадах розвитку інтелектуального потенціалу, що дозволяє досягти синергійного ефекту у всіх сферах та процесах діяльності підприємства: від технічної складової до маркетингової та фінансової.

Дослідженням різних аспектів формування та розвитку інтелектуального потенціалу та його впливу на результати діяльності суб'єкта господарювання займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені: Вовканич С.Й., Бутнік-Сіверський О.Б., Носова Т.І., Ситник Й.С., Семикіна М. В., Турило А. М.

В дослідженнях зазначених науковців поняття “інтелектуальний потенціал” розглядається як:

- нагромадження наукових ресурсів з метою прогресивного розвитку [2];
- сукупність ресурсів, які можуть бути мобілізовані для економічного розвитку, резерв для інноваційного розвитку, підсилення конкурентних переваг, підприємницьких і управлінських навичок, та лідерських якостей працівників [5];
- можливості підприємства створювати та ефективно використовувати інтелектуальні ресурси з метою забезпечення високого рівня його розвитку та конкурентоспроможності;
- ефективне застосування управлінських знань, умінь, навичок та професійних здібностей із метою підвищення результативності діяльності підприємства [3];
- сукупність складових: людські активи (людський інтелектуальний потенціал), інфраструктурні активи та інтелектуальна

власність (організаційно-структурний капітал), ринкові активи (капітал взаємодії з інститутами ринку) [4].

На думку автора, інтелектуальний потенціал є комплексною характеристикою розвитку та застосування компетенцій працівників, впровадження інноваційних технологій, що дозволяє віднайти нові техніко-технологічні, логістичні та маркетингові рішення з метою оптимізації витрат, покращення фінансового стану та посилення конкурентних позицій підприємства.

На нашу думку, важливим є дослідження механізму формування інтелектуального потенціалу, його ефективного використання та регулярного оцінювання.

З цією метою автором запропоновано наступний підхід до формування інтелектуального потенціалу:

- вивчення вітчизняного та світового досвіду конкурентоспроможних підприємств з розвитку та застосування інтелектуального потенціалу;
- створення середовища та умов для відбору та розвитку персоналу підприємства, компетентнісний підхід до розвитку працівників;
- оптимізація функціональної структури з метою наділення працівників більшою відповідальністю та усунення дублювання функцій;
- дослідження, відбір та впровадження ефективних інформаційних стратегій, впровадження інформаційних систем, які прискорюють обробку інформації та прийняття рішень;
- визначення конкурентоспроможних напрямів техніко-технологічного розвитку.

У використанні інтелектуального потенціалу, на авторський погляд, важливо дотримуватись наступних принципів:

- принцип безперервного моніторингу – дослідження найефективніших технологій відбору та навчання персоналу, передових інформаційних ресурсів;
- принцип безперервного розвитку – постійне вдосконалення існуючих технологій;
- принцип оцінювання та контролю – регулярне оцінювання конкурентних позицій підприємства.

Серед факторів, які сприяють посиленню інтелектуального потенціалу є: чіткі критерії при відборі персоналу, регулярне оцінювання компетенцій працівників, проектний підхід до навчання

працівників, впровадження інформаційних технологій, дослідження і впровадження ефективних технологій виробництва та логістики.

Для оцінювання ефективності інтелектуального потенціалу пропонуємо наступні критерії:

- Індекс залученості працівників – визначається на основі експертного опитування працівників;

- Індекс компетенцій працівників – експертне оцінювання компетентнісного потенціалу працівників підприємства;

- Рівень ринкової конкурентоспроможності підприємства – порівняння ринкових позицій, рівня попиту, популярності бренду порівняно з іншими суб'єктами ринку;

- Динаміка відношення прибутку підприємства до вкладених ресурсів у розвиток інтелектуального потенціалу.

Таким чином, в сучасних умовах серйозних викликів зовнішнього середовища важливим завданням підприємства стає питання отримання синергійного ефекту від застосування ресурсів. Такі можливості надає розвиток інтелектуального потенціалу, ефективне використання якого надає підприємству значний запас ринкової міцності та конкурентоспроможності. Інтелектуальний потенціал стає головною рушійною силою, що дозволяє ефективно планувати використання ресурсів, здійснювати модернізацію виробництва, визначати доцільні ринкові стратегії та займати найкращі ринкові позиції.

Література:

1. Бутнік-Сіверський О.Б. Економіка інтелектуальної власності. Київ : Інститут інтелектуальної власності і права, 2004. 296 с.

2. Вовканич С.Й. Духовно-інтелектуальний потенціал України та її національна ідея. Львів : Видавництво ЛБА, 2001. 540 с.

3. Носова Т.І. Економічна сутність категорії “Інтелектуальний потенціал”. *Механізм регулювання економіки*. 2014. № 2. С. 159–167.

4. Інтелектуальний потенціал: соціальні виміри використання та розвитку [колективна монографія] / М.В. Семикіна, В.І. Гунько, С.Р. Пасека / За ред. М.В. Семикіної. Черкаси : видавництво ТОВ «МАКЛАУТ», 2012. 336 с.

5. Ситник Й.С. Інтелектуальний потенціал як фактор інтелектуалізації систем менеджменту підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2012/

6. Турило А.М., Корнух О.В. Теоретико-методичні підходи до визначення складових інтелектуального капіталу підприємства та їх змісту. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 3(117). С. 168–177.